

Motion om folkhögskolor som väg till självständighet och inkludering

Motion av Andréa Hedin (M)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

Andréa Hedin (M) har väckt en motion i kommunfullmäktige där det föreslås att staden ska köpa in fler utbildningsplatser på folkhögskolor till enskilda individer under 18 år som inte klarar sina studier i gymnasieskolan.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Folkbildningsrådet, Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation och Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation.

Stadsledningskontoret delar motionärens syn på folkhögskolan som en lämplig studieform som kan vara gynnsam för enskilda individer när andra alternativ inom gymnasieskolan och komvux är uttömda. Stadsledningskontoret framhåller vidare att de inte ser behov av att utöka antalet platser som det ser ut idag.

Arbetsmarknadsnämnden ser i dagsläget att antalet platser täcker behovet och nyttjas sällan fullt ut. Med anledning av det ser inte nämnden ett behov av att utöka antalet platser för studier på folkhögskola. Vidare framhåller nämnden att det istället pågår ett gediget arbete kring målgruppen med olika studiemotiverande insatser med lärare, kuratorer, specialpedagog, coacher och studie- och yrkesvägledare som arbetar mot målet att ungdomen ska återgå till studier.

Utbildningsnämnden instämmer i att folkhögskola kan utgöra ett bra studiealternativ, men vill lyfta betydelsen av det arbete som utbildningsförvaltningen gör tillsammans

med arbetsmarknadsförvaltningen inom det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) och Ungvux

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget att undersöka möjligheten till fler platser på folkhögskolor till unga under 18 år som varken studerar eller arbetar.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd instämmer i att det är viktigt med alternativa utbildningsvägar för ungdomar i behov av förstärkt stöd som inte klarar gymnasieskolan, men anser att de i första hand bör tillgodoses inom ordinarie skolsystemets verksamheter. Vidare lyfter nämnden att man i dagsläget inte ser något uttalat behov inom den egna verksamheten av att utöka möjligheten att köpa utbildningsplatser på folkhögskola för minderåriga ungdomar.

Kungsholmens stadsdelsnämnd framhåller att staden har ett omfattande och välfungerande arbete inom KAA samt att det inte finns behov av att utöka antalet platser.

Folkbildningsrådet välkomnar motionen och ställer sig bakom motionärens förslag att Stockholms stad utvecklar möjligheten att köpa utbildningsplatser på folkhögskolor till enskilda individer under 18 år som inte klarar gymnasieskolan.

Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation välkomnar motionen.

Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation välkomnar ett ökat kommunalt intresse för och samarbete med folkhögskolor, som är en utbildningsform som i huvudsak finansieras av staten men även till viss del av regionerna.

Föredragande borgarrådets synpunkter

I Stockholm ska ingen ung lämnas utanför samhällets skyddsnät – det är en särskilt viktig prioritering för oss socialdemokrater. Vi vet att en genomförd skolgång är en avgörande skyddsfaktor i livet. Därför har vi i alla våra budgetar satt skolan först.

Det handlar om att ge våra lärare och övrig skolpersonal så goda förutsättningar som möjligt. På så sätt säkerställer vi att varje barn får en ärlig chans att klara skolan. Under mandatperioden har vi genomfört en kraftfull utbyggnad av särskilda undervisningsgrupper för att fler elever ska få det stöd de behöver. Vi har också höjt den socioekonomiska ersättningen för att öka likvärdigheten i skolan.

Parallellt med politikutvecklingen på skolsidan har vi stärkt arbetsmarknadspolitiken för unga. Bland annat har vi förstärkt det uppsökande arbetet inom det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) och riktat insatser mot unga som varken arbetar eller studerar (UVAS). Ett konkret exempel är de elevteam vi infört, särskilt för KAA-målgruppen. Elevteamen erbjuder studiemotiverande insatser, prova-på-studier, mobilt studiestöd inför och under studiestarten samt kuratorsstöd.

Sedan 2024 arbetar arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och utbildningsnämnden systematiskt med att förebygga avhopp från gymnasiet. Personal

tar kontakt med elever som riskerar att hoppa av och erbjuder samtal och annat stöd för att hjälpa dem att fullfölja sina studier. Arbetet har redan visat goda resultat – även korta insatser har haft positiv effekt.

När gymnasieskolan av olika skäl inte är rätt väg för en ungdom, erbjuder vi andra studiealternativ. Unga under 20 år som inte fullföljt gymnasiet kan få dispens för att studera på Komvux och får då stöd av särskilt avsatt personal i verksamheten Ungvux. En kompensation för det stöd de skulle ha fått om de studerat vid ungdomsgymnasiet. Ungdomarna får psykosocialt stöd, vägledning, samt matersättning, SL-kort och tillgång till studielitteratur. Ungdomar som fullföljt gymnasiet med ett studiebevis har också rätt att studera vid Komvux även om de inte fyllt 20 år, men gör det då som ordinarie elever. Utöver Ungvux finns även möjlighet att studera på folkhögskola. Inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret har arbetsmarknadsnämnden budgeterat för fem direktupphandlade platser på folkhögskola – ett viktigt komplement, även om platserna sällan utnyttjas fullt ut. Det finns därför i nuläget inget behov att utöka antalet, men vi är beredda att anpassa oss om behoven förändras.

I Stockholm lämnas ingen ung vind för våg när skolgången blir tuff. Genom ökade resurser till skolan, elevteam för KAA-ungdomar och ett systematiskt arbete mot skolavhopp, bygger vi ett starkare stöd. För de unga som behöver andra vägar erbjuder vi alternativ som folkhögskola och Ungvux. Insatserna utformas alltid utifrån individens behov.

Bilaga

Motion om folkhögskolor som väg till självständighet och inkludering, dnr KS 2025/372–1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Dennis Wedin och Andréa Hedin (alla M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra

Vi har en växande grupp unga som inte klarar att gå i skolan. Många av dem är diagnostiserade med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, andra har psykisk ohälsa, svåra hemförhållanden eller tidigare skolmisslyckanden i bagaget. Det handlar inte om lathet.

Det handlar om elever som inte klarar att fungera i en traditionell skolmiljö och som ofta blir helt utan fungerande utbildningsväg. För att minska risken för långvarig

arbetslöshet bland unga utan fullständig gymnasieutbildning bör Stockholms stad testa att köpa fler utbildningsplatser på 17 folkhögskolor.

I dag är tillgången på platser för minderåriga mycket begränsad då endast två till tre ungdomar per år erbjuds denna chans. Folkhögskolan erbjuder ett alternativ som inte finns i stadens egna verksamheter, med mer individuellt anpassat lärande och en pedagogik som främjar delaktighet. Möjligheten att byta sammanhang och miljö kan ge unga en värdefull nystart och för del unga skulle möjligheten att studera med vuxna istället för med andra tonåringar vara en välkommen förändring.

Ett ökat samarbete mellan Stockholms stad och folkhögskolorna skulle ge fler ungdomar möjlighet att slutföra sin utbildning i en mer stödjande miljö. Det är en investering i både individens framtid och samhällsekonomin. Genom att förebygga arbetslöshet och socialt utanförskap skapar vi bättre förutsättningar för ett Stockholm där arbetslinjen gäller alla som kan arbeta. Därför bör motionen bifallas.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 1 oktober 2025

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M), Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Andréa Hedin (M) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen föreslås att kommunfullmäktige ska besluta att Stockholms stad utvecklar möjligheten att köpa utbildningsplatser på folkhögskolor till enskilda individer under 18 år som inte klarar gymnasieskolan.

Motionären anser att folkhögskolan kan erbjuda en studieform som skulle fungera bra för de elever som av olika anledningar inte trivs eller klarar av gymnasieskolan. Genom att studera på folkhögskola istället skulle mönster kunna brytas och ungdomarna får en möjlighet till en ny chans att fullfölja sina gymnasiestudier.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Folkbildningsrådet och Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation och Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret	5
Arbetsmarknadsnämnden	7
Utbildningsnämnden.....	8
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	9
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	11
Kungsholmens stadsdelsnämnd	12
Folkbildningsrådet	13
Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation	14
Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation	15
Reservationer m.m.	17

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar motionärens syn på folkhögskolan som en studieform som kan vara gynnsam för enskilda individer när andra alternativ inom gymnasieskolan och Komvux är uttömda.

För unga som inte klarar gymnasieskolan finns flera alternativa vägar. Stockholms stads kommunala aktivitetsansvar (KAA) organiseras sedan 2011 under arbetsmarknadsförvaltningen. KAA arbetar aktivt med studiemotiverande insatser, och har tillgång till ett team bestående av lärare, kuratorer, specialpedagoger, coacher samt studie- och yrkesvägledare. Genom samverkan med exempelvis Jobbtorg Stockholm, Kulturförvaltningen och Idrottsförvaltningen erbjuds dessutom aktiviteter som stärker motivation, främjar social inkludering och bidrar till att fler återgår till studier.

Resultaten visar på god effekt – under det gångna året gick 56 procent av de inskrivna vidare till studier. Det bästa utfallet sedan Arbetsmarknadsförvaltningen (AMF) tog över ansvaret.

KAA samarbetar även nära Skolslussen inom utbildningsförvaltningen för att bedöma elevernas behov. Elever kan få dispens att studera inom komvux även om dem är under 20 år om elevens förutsättningar och behov kräver det. Eleven skrivs då in i Ungvux.

Arbetsmarknadsförvaltningen arbetar även sedan förra året aktivt tillsammans med bland andra utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen med att motverka skolavhopp. Personal tar kontakt med elever som är i riskzon för att hoppa av skolan. Genom samtal och annat stöd försöker de få eleven att stanna kvar och fullfölja sina gymnasiestudier. Hittills har arbetet visat att även korta insatser ger goda effekter och arbetsmarknadsförvaltningen utökar insatsen i år jämfört med 2024.

Det finns redan i dag en möjlighet att upphandla utbildningsplatser på folkhögskola för individer under 18 år. Detta sker efter noggrann kartläggning, där det konstaterats att samtliga övriga alternativ har uttömts. Staden har för detta ändamål en årlig budget för fem elever, men alla dessa platser har inte utnyttjats under de senaste åren då det inte har bedömts finnas ett behov.

Bedömningen är att det oftast finns större möjligheter att följa och stötta elever som behöver det om de är kvar i stadens verksamheter och därmed kan ta del av det stöd och de möjligheter som finns där. Eleverna får också ersättning för vissa kostnader kopplade till studierna såsom SL-kort, kurslitteratur och matersättning.

Studerande vid allmän kurs på folkhögskola får även ett studieomdöme istället för betyg. Det innebär att dem utgör en egen urvalsgrupp vid ansökan till högskola och universitet. Antalet platser i de olika urvalsgrupperna fördelas proportionerligt och idag är gruppen med studieomdöme relativt liten. Det innebär att möjligheterna att komma in på högskola och universitet kan minska för ungdomen jämfört med om eleven har en gymnasieexamen från komvux som möjliggör sökande via större urvalsgrupper.

Mot denna bakgrund bedömer stadsledningskontoret att det i dagsläget inte är nödvändigt att utöka möjligheten att köpa fler platser på folkhögskola för unga under 18 år. Däremot kvarstår vikten av att fortsatt ha flexibilitet i arbetet, säkerställa individanpassade lösningar och följa utvecklingen för målgruppen noggrant.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Motion om folkhögskolor som väg till självständighet och inkludering av Andréa Hedin (M) besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 juni 2025 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Reservation av Per Rosencrantz (M), Johan Kling (C) och Christina Tufvesson (L), se Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser i dagsläget inte ett behov av att utöka antalet platser för studier på folkhögskola. Vi delar motionärens uppfattning att folkhögskolan kan vara en bra studieform för de ungdomar där alla andra alternativ inom gymnasieskolan är uttömda. Det finns idag budgeterat för möjligheten att direktupphandla fem studieplatser på folkhögskolan inom ramen för kommunens aktivitetsansvar, KAA. Antalet platser täcker behovet och nyttjas sällan fullt ut. Istället pågår ett gediget arbete kring denna grupp med olika studiemotiverande insatser med lärare, kuratorer, specialpedagog, coacher och studie- och yrkesvägledare som arbetar mot målet att ungdomen ska återgå till studier. Det finns även möjlighet att ta del av andra motiverande insatser inom Jobbtorg Stockholm samt i samarbete med kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen och andra aktörer som arbetar med barn och ungdomar. Arbetsmarknadsförvaltningen menar att arbetssättet är väl fungerande. Resultatet för KAA under 2024 där 56 procent av ungdomarna i KAA gick vidare till studier. Det är det bästa resultatet sedan 2011 sedan arbetsmarknadsförvaltningen tog över uppdraget och började mäta.

KAA arbetar nära Skolslussen inom utbildningsförvaltningen med målgruppen. Skolslussen gör en bedömning av elevens förutsättningar och behov där resultatet kan bli att studier inom vuxenutbildningen är ett bättre alternativ än gymnasieskolan. I sådana fall beviljas eleven dispens att studera inom komvux även om den är under 20 år. Eleven skrivs då in i Ungvux.

Under 2024 var 115 ungdomar inskrivna hos arbetsmarknadsförvaltningens verksamhet Ungvux för att genomföra sina studier. I snitt har dessa ungdomar knappt en termin avklarade kurser med sig från gymnasiet, 350 av 2400 möjliga gymnasiepoäng. Som ett led i att förbereda ungdomar inför studierna har Ungvux tillsammans med Skolslussen startat gruppinsatsen Studieprepp. Studiepreppens syfte är att tillhandahålla likvärdig information om det svenska skolsystemet för att möjliggöra ett väl underbyggt studieval. Ambitionen är att ungdomarna ska återgå till

studier och stanna till dess de når sina studiemål. Efter deltagande i Studieprepp erbjuds mål- och stödpass av lärare inom Studiesteg 1.

Arbetsmarknadsförvaltningen menar att den verksamhet som bedrivs inom Ungvux till viss del kompenserar det bortfall av tillgången till elevhälsa och andra stödinsatser som uppstår när eleven övergår till vuxenutbildningen. Ungvux har särskild personal som jobbar nära eleven med bland annat vägledning och psykosocialt stöd.

Folkhögskolan har inte samma åtaganden när det gäller elevhälsa som grund- och gymnasieskolan. Enligt Folkbildningsrådets regler för statsbidrag ska elever vid folkhögskola ha tillgång till studie- och yrkesvägledare och kurator men det är inte reglerat i vilken utsträckning det ska finnas. Arbetsmarknadsförvaltningen menar därför att det oftast finns bättre möjligheter att följa och stötta elever som behöver det om de är kvar i stadens verksamheter och därmed kan ta del av det stöd och de möjligheter som finns där. Eleverna får också ersättning för vissa kostnader kopplade till studierna såsom SL-kort, kurslitteratur och matersättning.

Arbetsmarknadsförvaltningen arbetar sedan förra året också aktivt tillsammans med bland andra utbildningsförvaltningen med att motverka skolavhopp. Personal tar kontakt med elever som är i riskzon för att hoppa av skolan. Genom samtal och annat stöd försöker de få eleven att stanna kvar och fullfölja sina gymnasiestudier. Hittills har arbetet visat att även korta insatser ger goda effekter och vi utökar insatsen i år jämfört med 2024.

Studerande vid allmän kurs på folkhögskola får ett studieomdöme istället för betyg och det innebär att de utgör en egen urvalsgrupp vid ansökan till högskola och universitet. Antalet platser i de olika urvalsgrupperna fördelas proportionerligt och idag är gruppen med studieomdöme relativt liten. Det innebär att möjligheterna att komma in på högskola och universitet kan minska för ungdomen jämfört med om eleven har en gymnasieexamen från komvux som är en större urvalsgrupp.

Avslutningsvis vill arbetsmarknadsförvaltningen lyfta fram att det också finns individer som är över 18 år inom ramen för KAA. Dessa personer kan själva välja skolform för att komplettera sina betyg. En folkhögskola får statsbidrag för deltagare över 18 år och de kan därför välja att läsa där utan att kommunen behöver ersätta folkhögskolan separat. Dock är det oftast så att elever som lämnar gymnasiet med studiebevis endast saknar betyg i få ämnen och de väljer oftast att komplettera med enstaka kurser på komvux istället för ett år på folkhögskola.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2025 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Andréa Hedin (M), Jan Jönsson (L) och Claes Nyberg (C), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 6 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen har samrått med arbetsmarknadsförvaltningen som menar att det inte finns ett behov av att utöka antalet platser på folkhögskola som det ser ut i dagsläget. För närvarande finns det budget att direktupphandla fem platser på folkhögskola inom kommunens aktivitetsansvar (KAA), vilket täcker behovet och sällan används fullt ut.

Fortsatt uppmärksammar utbildningsförvaltningen att studerande vid allmän kurs på folkhögskola får ett studieomdöme i stället för betyg och utgör en egen, relativt liten urvalsgrupp vid ansökan till högskola och universitet. Detta kan minska deras chanser att komma in jämfört med elever med gymnasieexamen från komvux, som tillhör en större urvalsgrupp.

KAA samarbetar nära Skolslussen inom utbildningsförvaltningen för att bedöma elevernas behov. I vissa fall kan studier inom vuxenutbildningen vara ett bättre alternativ än gymnasieskolan, och då kan elever under 20 år få dispens att studera inom komvux genom *Ungvux*.

Utbildningsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen arbetar intensivt med olika studiemotiverande insatser för målgruppen, med stöd från lärare, kuratorer, specialpedagoger, coacher samt studie- och yrkesvägledare. Det finns också andra motiverande insatser genom *Jobbtorg Stockholm* och i samarbete med kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen samt andra aktörer.

Konsekvenser för barn och barns rättigheter samt jämställdhet

Då ärendet är ett svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdheten eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden föreslås omedelbar justering av beslutet.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2025 följande.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Gustav Johansson m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen instämmer med motionären om att det är viktigt att tidigt fånga unga under 18 år som varken studerar eller arbetar med olika insatser för att minimera risken för långtidsarbetslöshet och utanförskap. Enligt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) finns det 130 000 unga i åldrarna 16–29 år som varken studerar eller arbetar i Sverige.¹ I Enskede-Årsta-Vantör ligger motsvarande siffra på 1338 personer, vilket motsvarar 7,5 procent av alla unga i åldersspannet som bor i stadsdelsområdet. Det är störst andel unga som varken studerar eller arbetar i stadsdelarna Rågsved, Hagsätra och i Östberga.

Alla unga under 20 år som inte går gymnasiet omfattas av kommunens aktivitetsansvar (KAA) som organisatoriskt ligger under arbetsmarknadsförvaltningen. Stadsdelsförvaltningen har ett nära samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen och kommunens aktivitetsansvar. Verksamheten arbetar uppsökande och stödjande där målgruppen får ta del av arbetsmarknadsinsatser, kuratorsstöd och hjälp med att söka arbete. Även skolorna i Stockholms stad samverkar med kommunens aktivitetsansvar och hänvisar dit vid behov om till exempel en ungdom väljer att hoppa av från skolan. Varje ungdom som tar stöd via kommunens aktivitetsansvar får ett skräddarsytt program utifrån ungdomens behov.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig positiv till att undersöka möjligheten till fler platser på folkhögskolor till unga under 18 år som varken studerar eller arbetar. Stadsdelsförvaltningen vill även lyfta vikten av förebyggande insatser såsom skolsociala teamet som arbetar i tvärprofessionella team bestående av socialtjänst och skolpersonal/elevhälsan för att fånga upp unga i årskurs 4–9 som har problematisk skolfrånvaro. Ett tidigt förebyggande arbete i skolan kan på sikt generera att fler unga går klart sin skolgång.

Jämställdhetsanalys

Enligt MUCF är det 6 procent av alla killar i Sverige mellan 16–24 år som varken studerar eller arbetar. Motsvarande siffra för tjejer ligger på 4,9 procent.³ I Enskede-Årsta-Vantör syns liknande siffror, där 56 procent av alla unga som varken arbetar eller studerar i åldrarna 16–29 år är män och 44 procent är kvinnor. En möjlig förklaring till att det är fler män än kvinnor som varken arbetar eller studerar är att fler flickor i högre grad väljer att studera på eftergymnasial nivå.

Barnrättsperspektiv

Barnkonventionen lyfter att alla barn har rätt till att utvecklas, få ta del av utbildning samt stöd och skydd. Alla barn har även rätt att delta i samhället. Barn som varken går i skola eller arbetar riskerar att hamna i ett socialt utanförskap där konsekvenserna har stor påverkan på barnets psykiska, fysiska och sociala hälsa. Orsakerna till att barn väljer att inte gå i skolan varierar men kan bland annat bero på mobbning,

psykisk ohälsa, bristande stöd i skolan eller i hemmet samt neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Samhället har ett ansvar att identifiera hinder och hitta alternativ för att unga som inte har gått klart skolan för att skapa förutsättningar för ett framtida liv.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2025 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd antar yttrandet i detta tjänsteutlåtande som sitt eget och överlämnar det som svar till Kommunstyrelsen.

Reservation av Aras Amin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Skolprogrammet för Stockholms stads skolor och förskolor och stadens utbildningsstrategi utgår från att alla barn och unga ska ha likvärdiga möjligheter till lärande och utveckling, oavsett bakgrund eller individuella förutsättningar. Stadens utbildningsverksamhet ska präglas av höga förväntningar, ett kompensatoriskt uppdrag samt en strävan att skapa trygga och inkluderande lärmiljöer. Barnkonventionen, som sedan 2020 är svensk lag, betonar varje barns rätt till utbildning (artikel 28), utveckling (artikel 6), delaktighet (artikel 12) och skydd mot diskriminering (artikel 2).

Förvaltningen instämmer i att unga som inte fullföljer gymnasiet löper ökad risk för långvarig arbetslöshet och social exkludering. Alternativa vägar till utbildning är därav extra viktiga för ungdomar i riskzonen för avhopp eller passivitet. Forskning visar att flexibilitet, stödjande relationer och individanpassning är centrala faktorer för att främja återgång till studier. Förvaltningen vill dock betona att det inom ramen för det ordinarie skolsystemet, inklusive vuxenutbildningen (Komvux), redan finns utrymme att erbjuda alternativa studievägar, då stadens egna gymnasieskolor och uppföljningsverksamheter redan idag erbjuder särskilda stödformer såsom introduktionsprogram, flexibla lösningar och samverkan med elevhälsan. Samtidigt är det angeläget att fortsatt utveckla alternativ för de ungdomar som inte finner sin plats i dessa strukturer.

Sammanfattande bedömning

Förvaltningen ser i dagsläget inget uttalat behov inom den egna verksamheten av att utöka möjligheten att köpa utbildningsplatser på folkhögskola för minderåriga ungdomar. Samtidigt utesluts inte att sådana behov kan förekomma. Utifrån *Skolprogrammet för Stockholms stads skolor och förskolor*, betonas vikten av samverkan med andra samhällsaktörer samt stadens ansvar att alltid tillgodose barnets

bästa. I enlighet med detta anser förvaltningen att stöd till ungdomar som har svårt att fullfölja sin gymnasieutbildning i första hand bör ske inom ramen för det ordinarie skolsystemet, inklusive stadens vuxenutbildning och gymnasieskolans befintliga stödinsatser.

Stadsdelsförvaltning föreslår att Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd antar yttrandet i tjänsteutlåtandet som sitt eget och överlämnar det som svar på remissen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2025 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation av Henrik Sjölander m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Motionen lyfter ett angeläget perspektiv om behovet av alternativa utbildningsvägar för unga som har svårt att fullfölja sin gymnasieutbildning, och pekar särskilt på folkhögskolor som ett potentiellt komplement. Inom Stockholms stads kommunala aktivitetsansvar (KAA) finns redan i dag en möjlighet att upphandla utbildningsplatser på folkhögskola för individer under 18 år. Detta sker efter noggrann kartläggning, där det konstaterats att samtliga alternativ inom gymnasieskolan eller anpassad gymnasieskola har uttömts.

Staden har för detta ändamål en årlig budget för fem elever, men dessa platser har inte utnyttjats under de senaste åren. Det finns därför i nuläget inte ett identifierat behov av att utöka antalet platser. Däremot är det viktigt att fortsätta följa målgruppens behov och vara beredd att anpassa insatserna om efterfrågan skulle förändras.

För unga som inte klarar gymnasieskolan finns flera alternativa vägar. KAA arbetar aktivt med studiemotiverande insatser, och har tillgång till ett team bestående av lärare, kuratorer, specialpedagoger, coacher samt studie- och yrkesvägledare. Genom samverkan med exempelvis Jobbtorg Stockholm, Kulturförvaltningen och Idrottsförvaltningen erbjuds dessutom aktiviteter som stärker motivation, främjar social inkludering och bidrar till att fler återgår till studier. Resultaten visar på god effekt – under det gångna året gick 56 procent av de inskrivna vidare till studier, vilket är det bästa utfallet sedan Arbetsmarknadsförvaltningen (AMF) tog över ansvaret 2011.

Mot denna bakgrund bedöms det inte nödvändigt att i dagsläget utöka möjligheten att köpa fler platser på folkhögskola för unga under 18 år. Däremot kvarstår vikten av att fortsatt ha flexibilitet i arbetet, säkerställa individanpassade lösningar och följa utvecklingen för målgruppen noggrant.

Folkbildningsrådet

Folkbildningsrådets yttrande daterat det 17 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Unga som varken arbetar eller studerar

Folkhögskola har visat sig vara en framgångsrik väg för många unga som varken arbetar eller studerar (UVAS). Folkhögskolan är en egen utbildningsform där undervisningen präglas av inkluderande och demokratiska arbetsformer och där hänsyn tas till den enskilda deltagarens behov, intressen och utmaningar.

Inom folkhögskolan finns lång erfarenhet av arbete med individer ur UVAS-gruppen. I samhällets arbete mot utanförskap och för inkludering är därför folkhögskolan viktig, både som utbildningsform och som samverkanspart. Det finns flera exempel på framgångsrik, lokal samverkan mellan kommun och folkhögskola. Allt fler unga med studiehinder har behov av det folkhögskolan kan erbjuda på den allmänna kursen. I samverkan med de som arbetar med målgruppen inom kommunen får folkhögskolan bättre förutsättningar att hjälpa ungdomarna och vi kan tillsammans undvika att de faller mellan stolarna.

Under 2025, med början i juni, genomför Folkbildningsrådet och Skolverket en serie med tre gemensamma webinarier där fokus ligger på samverkan med folkhögskolan kring kommunernas aktivitetsansvar och UVAS.

FolkisUng – En väg ur utanförskap mot arbete och studier

Folkbildningsrådet driver under perioden januari 2025 till april 2027 även ESF-projektet FolkisUng. Projektet vänder sig till unga som varken arbetar eller studerar. Syftet är att ta fram långsiktiga lösningar som främjar deltagarnas etablering och delaktighet i samhället. I Sverige finns över 130 000 personer mellan 16 och 29 år som varken arbetar eller studerar. Utan stöd riskerar många i den här gruppen att hamna i ett långvarigt utanförskap med ohälsa och stora samhällskostnader som följd.

I Folkbildningsrådets ESF-projekt FolkisUng samverkar åtta folkhögskolor och 14 kommuner över hela landet för att nå målgruppen och bryta utanförskapet. Fler kommuner kan ansluta under projektets gång.

Den som deltar i FolkisUng får en individuell aktivitetsplan som utgår från deltagarens egna behov och mål. Syftet med aktivitetsplanen är att ge deltagaren de verktyg just hen behöver för att etablera sig på arbetsmarknaden, slutföra sin gymnasieutbildning eller påbörja en annan utbildning. För deltagare som inte kommer i arbete eller studier under projektets gång bidrar insatserna till en stegförflyttning närmare arbete eller studier.

Folkhögskola är en egen utbildningsform där pedagogiken utgår från en helhetssyn på deltagaren och dennes livssituation. Genom inkluderande och demokratiska arbetsformer visas hänsyn till den enskildes behov, intressen och utmaningar. Inom

folkhögskolan finns lång erfarenhet av arbete med den målgrupp som FolkisUng vänder sig till, det vill säga unga som varken arbetar eller studerar och som behöver stöd för att komma vidare i livet. Här finns erfarna pedagoger, handledare, kuratorer och studie- och yrkesvägledare samt i många fall socialpedagoger och annan resurspersonal. Folkhögskolor runt om i Sverige har också en stark förankring i det omgivande lokalsamhället och samarbetar i olika initiativ med kommunen och lokala näringslivet.

Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation

Offentligägda folkhögskolors intresseorganisations yttrande daterat den 21 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

OFI har med stort intresse läst motionen och välkomnar den. Det finns en mängd studier och rapporter som med evidens visar att folkhögskolan visar mycket goda resultat på allmän kurs efter avslutade studier. Deltagare som tidigare har hoppat av gymnasiet, sk. Dropouts, har fullföljt och har fått grundläggande behörighet till vidare studier eller gått vidare till arbete. ”Folkhögskolorna spelar en viktig roll för Sveriges kompetensförsörjning och fungerar som språngbräda vidare till arbete eller studier. Statistiken visar vad som händer med deltagarna efter studier på folkhögskola, med specifikt fokus på allmän kurs och yrkesinriktade särskilda kurser.

Statistiken visar bland annat att:

- Allmän kurs på gymnasienivå leder ofta till arbete eller studier
- Majoriteten av deltagarna på yrkesinriktade kurser är i arbete efter avslutade studier
- Deltagare med funktionsnedsättning gör generellt avbrott i lägre grad.

Slutsatsen är att folkhögskolan spelar en central roll i att stärka individers förutsättningar att etablera sig i arbetsliv eller vidare studier.”

https://folkbildningsradet.se/media/zs0hgblp/pm_vagen-vidare-vad-hander-med-deltagarna-efter-folkhogskolan.pdf

Folkhögskolorna är särskilt väl anpassade att jobba med de som har hoppat av gymnasiet och vi lyckas väldigt väl med detta. Folkhögskolan erbjuder en studiemiljö som ofta svarar bättre mot ungas behov än vad gymnasieskolans gör.

Folkhögskolorna erbjuder både Allmän kurs där deltagarna läser in gymnasiet och en mängd yrkeskurser som är en del av lösningen på kompetensförsörjningen på såväl kort som lite längre sikt. Yrkesutbildningarna är framgångsrika då många går direkt ut i arbete efter slutförd utbildning. Allmän kurs ger behörighet till vidare studier och gruppen tidigare folkhögskoledeltagare på högskola/universitet växer.

Motionären föreslår att Stockholms stads kommunfullmäktige beslutar att Stockholms stad utvecklar möjligheten att köpa utbildningsplatser på folkhögskolor till enskilda individer under 18 år som inte klarar gymnasieskolan. OFI välkomnar

detta och ser det som ett mycket bra förslag. Det finns 28 folkhögskolor i Stockholms län placerade både i innerstaden, orten eller naturnära vilket ger en stor bredd och mångfald.

<https://stockholmsfolkhogskolor.se/>

Om Stockholm stad kan utveckla ett tätare samarbete mellan kommunen och folkhögskolor skapas en möjlighet för ungdomar att fortsätta sin utbildning. Att köpa fler utbildningsplatser för unga skulle kunna vara en långsiktig vinst för både individen och staden.

Detta stöds även av SKR som i sitt Ställningstagande om folkbildning, 2025-06-12, SKR2024/01004, anser att dialogen mellan kommuner, regioner och folkbildningens aktörer behöver stärkas för att på bästa sätt ta tillvara folkbildningens olika erbjudanden för individ och samhälle.

https://skr.se/download/18.21af19d319762784ac147929/1751438588712/SKR2024-01004-23%20St%C3%A4llningstagande%20om%20folkbildning%20534016_1_0.pdf

Sammanfattning av OFI:s ställningstaganden angående motion om folkhögskolor som en väg till självständighet och inkludering

OFI välkomnar motionen och ställer sig bakom motionärens förslag att Stockholms stad utvecklar möjligheten att köpa utbildningsplatser på folkhögskolor till enskilda individer under 18 år som inte klarar gymnasieskolan.

Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation

Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisations yttrande daterat den vid sitt 28 maj 2025 har i huvudsak följande lydelse.

.

RIO vill inledningsvis framhålla att vi instämmer i det som motionen framhåller om att folkhögskolans studiemiljö ibland svarar bättre mot ungas behov än vad gymnasieskolans gör. Vidare att genom ett tätare samarbete mellan kommunen och folkhögskolor skapas en möjlighet för ungdomar att fortsätta sin utbildning. Att köpa fler utbildningsplatser för unga skulle kunna vara en långsiktig vinst för både individen och staden. Motionären föreslår att Stockholms stads kommunfullmäktige beslutar att Stockholms stad utvecklar möjligheten att köpa utbildningsplatser på folkhögskolor till enskilda individer under 18 år som inte klarar gymnasieskolan.

RIO välkomnar ett ökat kommunalt intresse för och samarbete med folkhögskolor, som är en utbildningsform som i huvudsak finansieras av staten men även till viss del av regionerna. Folkhögskolan är en del av lösningen på kompetensförsörjningen på såväl kort som lite längre sikt. Yrkesutbildningarna, som ingår i den större verksamhetsgrenen särskild kurs, är framgångsrika då många går direkt ut i arbete efter slutförd utbildning. Allmän kurs, den mindre verksamhetsgrenen, ger behörighet till vidare studier och gruppen tidigare folkhögskoledeltagare på högskola/universitet

växer. RIO välkomnar att motionären uppmärksammar utbildningsformen folkhögskola och en del av verksamheten; allmän kurs, som en långsiktig vinst för såväl individ som samhälle. Allmän kurs ges även på grundläggande nivå med behörighet till gymnasieskolan.

Folkhögskolor vill och kan se till att fler människor – ibland även yngre – slutför sin gymnasieutbildning. Volymen av kommuner köpta utbildningsplatser för yngre behöver dock vara balanserad så inte den i första hand statligt finansierade verksamheten påverkas. En sådan volym skulle med fördel kunna bli föremål för någon form av reglering. RIO anser att en långsiktigt hållbar finansiering, oavsett källa, är att föredra.

Noterbart är regleringen av offentliga aktörers upphandling. Sedan 1 januari 2023 finns det en särskild möjlighet att reservera deltagandet i en upphandling för idéburna organisationer, en så kallad reserverad upphandling. Det gäller dock bara för vissa särskilt angivna tjänster, däribland samhällstjänster och utbildningsadministration. Reserverad upphandling av utbildningsplatser på folkhögskola kan vara en möjlighet, även om detta ännu inte är rättsligt prövat.

Avslutande kommentarer

Då folkhögskolan är en riksrekryterande utbildningsform finansierad av staten och regionerna är det RIOs bedömning att Stockholms stad, vid beslut om att utveckla möjligheten att köpa utbildningsplatser på folkhögskola för kommuninvånare i Stockholms stad, inte behöver begränsa sitt intresseområde till skolor belägna i kommunen – inte heller regionen – utan ha ett nationellt perspektiv. De allra flesta folkhögskolor har civilsamhället som huvudman, några skolor en region. Region Stockholm är inte huvudman för någon folkhögskola. Varje enskild folkhögskola har sin egen profil och studiemiljö. En del skolor har dessutom internat vilket kan vid behov vara värdefullt för möjligheten att komma hemifrån, ta ansvar och som ett första steg ut i vuxenlivet.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation av Per Rosencrantz (M), Johan Kling (C) och Christina Tufvesson (L)

1. Att tillstyrka motionen
2. Att därutöver anföra följande

Det är glädjande att Arbetsmarknadsförvaltningen delar Moderaternas syn på folkhögskolan som en lämplig studieform som kan vara gynnsam för enskilda individer när andra alternativ är uttömda. Givet att Stockholm har en högre arbetslöshet än rikssnittet behöver staden vidta effektiva åtgärder för att fler människor kommer in på arbetsmarknaden.

En av de största riskfaktorerna för långvarig arbetslöshet är avsaknad av en gymnasieutbildning. I dagens utbildningssystem finns det dock en grupp unga som av olika skäl har svårt att klara av eller finna sig till rätta i den traditionella gymnasieskolan. För dessa ungdomar riskerar avhopp att leda till långvarig passivitet, försämrad självkänsla och i värsta fall utanförskap.

Folkhögskolor erbjuder en mer flexibel och anpassad studiemiljö som ibland svarar bättre mot dessa ungas behov än vad gymnasieskolan kan göra. Genom ett tätare samarbete mellan kommunen och folkhögskolorna skulle en möjlighet skapas för dessa ungdomar att fortsätta sin utbildning i en mer stödjande miljö, vilket minskar risken för långtidsarbetslöshet och social isolering. Att hitta nya vägar där de får en ny chans att växa och utvecklas i sin egen takt, kan bidra till ökad motivation och förbättrad psykisk hälsa.

Utbildningsnämnden

Reservation av Andréa Hedin (M), Jan Jönsson (L) och Claes Nyberg (C)

1. Att tillstyrka motionen.
2. Att därutöver anföra:

Vi har en växande grupp unga som inte klarar att gå i skolan. Många av dem är diagnostiserade med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, andra har psykisk ohälsa, svåra hemförhållanden eller tidigare skolmisslyckanden i bagaget. Det handlar inte om lathet. Det handlar om elever som inte klarar att fungera i en traditionell skolmiljö och som ofta blir helt utan fungerande utbildningsväg.

För att minska risken för långvarig arbetslöshet bland unga utan fullständig gymnasieutbildning bör Stockholms stad testa att köpa fler utbildningsplatser på

folkhögskolor. I dag är tillgången på platser för minderåriga mycket begränsad då endast två till tre ungdomar per år erbjuds denna chans.

Folkhögskolan erbjuder ett alternativ som inte finns i stadens egna verksamheter, med mer individuellt anpassat lärande och en pedagogik som främjar delaktighet. Möjligheten att byta sammanhang och miljö kan ge unga en värdefull nystart och för del unga skulle möjligheten att studera med vuxna istället för med andra tonåringar vara en välkommen förändring.

Ett ökat samarbete mellan Stockholms stad och folkhögskolorna skulle ge fler ungdomar möjlighet att slutföra sin utbildning i en mer stödjande miljö. Det är en investering i både individens framtid och samhällsekonomin. Genom att förebygga arbetslöshet och socialt utanförskap skapar vi bättre förutsättningar för ett Stockholm där arbetslinjen gäller alla som kan arbeta. Därför bör motionen tillstyrkas.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation av Gustav Johansson m.fl. (M)

1. Att tillstyrka motionen
2. Att därutöver anföra

För att minska risken för långvarig arbetslöshet bland unga utan fullständig gymnasieutbildning bör Stockholms stad satsa på fler utbildningsplatser på folkhögskolor. Många ungdomar som inte klarar av den traditionella gymnasieskolan har ofta bakomliggande svårigheter såsom neuropsykiatriska diagnoser, social utsatthet eller negativa skolupplevelser. För dessa individer kan ett avhopp leda till passivitet, dålig självkänsla och ett liv i utanförskap.

Folkhögskolan erbjuder ett alternativ som inte finns i stadens egna verksamheter, genom det individuellt anpassade lärande och en pedagogik som främjar delaktighet. Möjligheten att byta sammanhang och miljö kan ge unga en värdefull nystart. I dag är dock tillgången på platser för minderåriga mycket begränsad då endast två till tre ungdomar per år erbjuds denna chans.

Ett ökat samarbete mellan Stockholms stad och folkhögskolorna skulle ge fler ungdomar möjlighet att slutföra sin utbildning i en mer stödjande miljö. Det är en investering i både individens framtid och samhällsekonomin. Genom att förebygga arbetslöshet och socialt utanförskap skapar vi bättre förutsättningar för ett Stockholm där arbetslinjen gäller alla som kan arbeta. Därför bör motionen tillstyrkas.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation av Aras Amin m.fl. (M)

1. Att tillstyrka motionen
2. Att därutöver anföra

För att minska risken för långvarig arbetslöshet bland unga utan fullständig gymnasieutbildning bör Stockholms stad satsa på fler utbildningsplatser på folkhögskolor. Många ungdomar som inte klarar av den traditionella gymnasieskolan har ofta bakomliggande svårigheter såsom neuropsykiatriska diagnoser, social utsatthet eller negativa skolupplevelser. För dessa individer kan ett avhopp leda till passivitet, dålig självkänsla och ett liv i utanförskap.

Folkhögskolan erbjuder ett alternativ som inte finns i stadens egna verksamheter, genom det individuellt anpassade lärande och en pedagogik som främjar delaktighet. Möjligheten att byta sammanhang och miljö kan ge unga en värdefull nystart. I dag är dock tillgången på platser för minderåriga mycket begränsad då endast två till tre ungdomar per år erbjuds denna chans.

Ett ökat samarbete mellan Stockholms stad och folkhögskolorna skulle ge fler ungdomar möjlighet att slutföra sin utbildning i en mer stödjande miljö. Det är en investering i både individens framtid och samhällsekonomin. Genom att förebygga arbetslöshet och socialt utanförskap skapar vi bättre förutsättningar för ett Stockholm där arbetslinjen gäller alla som kan arbeta. Därför bör motionen tillstyrkas.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Henrik Sjölander m.fl. (M)

1. Att tillstyrka motionen
2. Att därutöver godkänna

För att minska risken för långvarig arbetslöshet bland unga utan fullständig gymnasieutbildning bör Stockholms stad satsa på fler utbildningsplatser på folkhögskolor. Många ungdomar som inte klarar av den traditionella gymnasieskolan har ofta bakomliggande svårigheter såsom neuropsykiatriska diagnoser, social utsatthet eller negativa skolupplevelser. För dessa individer kan ett avhopp leda till passivitet, dålig självkänsla och ett liv i utanförskap.

Folkhögskolan erbjuder ett alternativ som inte finns i stadens egna verksamheter, genom det individuellt anpassade lärande och en pedagogik som främjar delaktighet. Möjligheten att byta sammanhang och miljö kan ge unga en värdefull nystart. I dag är dock tillgången på platser för minderåriga mycket begränsad då endast två till tre ungdomar per år erbjuds denna chans.

Ett ökat samarbete mellan Stockholms stad och folkhögskolorna skulle ge fler ungdomar möjlighet att slutföra sin utbildning i en mer stödjande miljö. Det är en investering i både individens framtid och samhällsekonomin. Genom att förebygga arbetslöshet och socialt utanförskap skapar vi bättre förutsättningar för ett Stockholm där arbetslinjen gäller alla som kan arbeta. Därför bör motionen tillstyrkas.